

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4101-08-13/2011
P/11/070

Warszawa, dnia 17 lipca 2012 r.

Pan
Prof. dr hab. inż. Antoni Tajduś
Rektor
Akademii Górniczo-Hutniczej
w Krakowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82), zwanej dalej: *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie (AGH, Uczelnia) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2011.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 28 maja 2012 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Rektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie skontrolowaną działalność Uczelni, pomimo stwierdzonej nieprawidłowości.

Formułując ocenę pozytywną, NIK uwzględniła w szczególności: wysoką efektywność działalności naukowej i badawczo-rozwojowej Uczelni, skuteczne działania na rzecz komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, osiągnięcie zakładanych celów badawczych w objętych kontrolą projektach, przyjęcie przez Senat Uczelni *Strategii Rozwoju Uczelni 2008-2012* oraz monitorowanie realizacji zawartych w ww. *Strategii* postanowień, a także udzielenie objętych kontrolą zamówień publicznych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

W latach 2009-2011 w Uczelni funkcjonowało 15 wydziałów, trzy jednostki prowadzące lub wspierające kształcenie oraz 18 jednostek obsługujących i wspierających działalność dydaktyczną lub naukowo-badawczą.

1. W latach 2009-2011 przychody AGH (bez Akademickiego Centrum Komputerowego CYFRONET AGH prowadzącego odrębną księgowość, zwanego dalej *ACK Cyfronet*) wyniosły: 528.195,0 tys. zł w 2009 r., 625.267,4 tys. zł w 2010 r. oraz 705.806,4 tys. zł w 2011 r. W ww. latach AGH uzyskiwała dodatni wynik finansowy netto, tj. 18.479,0 tys. zł w 2009 r., 35.408,7 tys. zł w 2010 r. oraz 28.299,6 tys. zł w 2011 r.

W badanym okresie wysokość przychodów ze środków finansowych na naukę przekazanych Uczelni przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz agencje wykonawcze finansujące badania (Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w Warszawie oraz Narodowe Centrum Nauki w Krakowie) wyniosła łącznie 385.967,2 tys. zł (tj. 20,8% przychodów ogółem), w tym środki m.in. na: prowadzenie działalności statutowej wydziałów – 115.718,8 tys. zł, finansowanie inwestycji służących potrzebom badań naukowych i prac rozwojowych – 13.426,7 tys. zł oraz realizację projektów badawczych, rozwojowych i celowych – 194.808,6 tys. zł. Połowę przychodów AGH stanowiły przychody z działalności dydaktycznej, tj. 939.872,7 tys. zł (50,6%).

W strukturze przychodów AGH zwiększył się udział środków pochodzących z budżetu UE, który w latach 2009-2011 wynosił odpowiednio: 57.140,2 tys. zł (10,8% przychodów ogółem Uczelni), 106.952,5 tys. zł (17,1%), oraz 188.777,9 tys. zł (25,9%).

2. W badanym okresie przeciętna liczba osób zatrudnionych w Uczelni kształtowała się na poziomie 4.024 osób, w tym liczba nauczycieli akademickich wynosiła średnio 2116 osób (tj. 52,6%). W grupie nauczycieli akademickich zatrudniano średnio 455 profesorów, 1261 docentów, adiunktów, starszych wykładowców i kustoszy oraz 400 asystentów, wykładowców, lektorów i instruktorów.

Zgodnie z art. 130 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012, poz. 572) Senat AGH uchwałą nr 67/2010 z dnia 26 maja 2010 r. określił zasady ustalania zakresu obowiązków nauczycieli akademickich, rodzaje zajęć dydaktycznych objętych zakresem tych obowiązków, w tym wymiar zajęć dydaktycznych dla poszczególnych stanowisk oraz zasady obliczania godzin dydaktycznych.

Ustalony przez Senat AGH roczny wymiar godzin dydaktycznych (*pensum*) dla nauczycieli akademickich zatrudnionych jako pracownicy naukowo-dydaktyczni wynosił odpowiednio 210 godzin dla profesora oraz 240 dla adiunkta oraz asystenta i sytuował się w górnej granicy ustawowego limitu (120-240) określonego w art. 130 ust. 3 pkt 1 powołanej wyżej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

W badanym okresie liczba godzin dydaktycznych realizowanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni wzrosła o 1,3%, tj. ze 705.462 godzin (w tym 208.085 godzin ponadwymiarowych) w roku akademickim 2009/2010 do 714.709,5 (w tym 215.372 godzin ponadwymiarowych) w roku akademickim 2010/2011 (wzrost liczby nadgodzin o 3,5%). Zdecydowana większość pracowników naukowo-dydaktycznych AGH prowadziła zajęcia w wymiarze przekraczającym

pensum, tj. 1.682 osób w roku akademickim 2009/2010 (75,8%) oraz 1.749 – w roku 2010/2011 (78,1%).

We wskazanych latach akademickich z tytułu realizacji ważnych zadań naukowych lub innych ważnych zadań dla Uczelni obniżono wymiar godzin dydaktycznych odpowiednio 346 i 215 pracownikom naukowo-dydaktycznym, co stanowiło 15,6% i 9,6% wszystkich zatrudnionych w tej grupie.

Obniżony wymiar pensum objął w szczególności adiunktów realizujących ważne zadania naukowe (potwierdzone oceną okresową ich działalności naukowej), tj. 215 osób w roku akademickim 2009/2010 (9,7% ogółu pracowników naukowo-dydaktycznych) oraz 90 osób w roku akademickim 2010/2011 (4%). Liczba pracowników naukowych zajmujących się wyłącznie prowadzeniem badań naukowych (bez obowiązku kształcenia i wychowywania studentów) wynosiła we wskazanych latach 21 i 20 osób.

W badanym okresie 14 z 15 wydziałów Uczelni (93%) posiadało uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, a 11 wydziałów (73%) – do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego (w zakresie od jednej do pięciu dyscyplin naukowych). W latach 2009-2011 w AGH nadano łącznie 546 stopni doktora (tj. 150 w 2009 r., 188 w 2010 r. oraz 208 w 2011 r.) oraz 86 stopni doktora habilitowanego (tj. 29 w 2009 r., 24 w 2010 r. oraz 33 w 2011 r.).

3. W latach 2009-2011 w AGH realizowano ponad 400 projektów badawczych rocznie finansowanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz agencje wykonawcze finansujące badania naukowe, tj. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) oraz Narodowe Centrum Nauki.

W badanym okresie istotnie zwiększyła się liczba realizowanych projektów badawczych (własnych, habilitacyjnych i promotorskich), tj. z 343 w 2009 r., do 365 (106,5%) w 2010 r. oraz do 424 (123,6%) w 2011 r. Liczba projektów rozwojowych nastawionych na zastosowania praktyczne wynosiła średnio 78, a liczba projektów celowych realizowanych we współpracy z przedsiębiorcami lub innymi podmiotami posiadającymi zdolność do bezpośredniego zastosowania ich wyników w praktyce – 25.

W latach 2009-2011 nastąpił również wzrost zaangażowania wydziałów Uczelni w realizację projektów badawczych w ramach strategicznych programów badawczych zarządzanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz innych projektów finansowanych przez NCBR. W 2011 r. AGH wraz z ACK Cyfronet uczestniczyła w realizacji 21 takich projektów. Ponadto, jednostki naukowe Uczelni uczestniczyły w realizacji średnio 35 projektów rocznie w ramach Programów Ramowych Unii Europejskiej.

4. Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) Uczelni w latach 2009-2011 charakteryzowała się wysokim poziomem efektywności naukowej. W badanym okresie zwiększyła się liczba publikacji w czasopismach wyróżnionych przez *Journal Citation Report* (tzw. lista filadelfijska), tj. z 765 (100%) w 2009 r. do 852 (111,4%) w 2010 r. i 951 (124,3%) w 2011 r. Liczba cytowań publikacji pracowników Uczelni (ujętych w *Science Citation Index*) wynosiła średnio 12 tys. rocznie. Łączna liczba publikacji w czasopismach

naukowych wyróżnionych przez *Journal Citation Reports* przypadająca na jednego pracownika prowadzącego badania naukowe wynosiła 1,30, a liczba cytowań – 18,4.

Ponadto w badanym okresie Uczelnia dokonała 320 zgłoszeń patentowych w kraju (92%) i za granicą (8%). Liczba przyznanych AGH patentów na wynalazki wyniosła ponad 170 (w tym dwa za granicą), a praw ochronnych na wzory użytkowe – dwa. Siedem opatentowanych wynalazków znalazło w badanym okresie zastosowanie praktyczne, a w pięciu przypadkach Uczelnia podpisała umowy o wspólności patentu z podmiotami gospodarczymi.

Kontrolą objęto siedem projektów badawczych oraz celowych realizowanych i zakończonych na czterech objętych kontrolą wydziałach Uczelni (Wiertnictwa, Nafty i Gazu, Energetyki i Paliw, Metali Nieżelaznych oraz Odlewnictwa), co stanowiło 11,5% wszystkich realizowanych i zakończonych projektów na ww. wydziałach w badanym okresie. Objęte kontrolą projekty badawcze zostały zakończone osiągnięciem zakładanego celu w czasie przewidzianym na ich realizację, a dwa projekty celowe realizowane przez Wydział Odlewnictwa AGH zakończyły się wdrożeniami uzyskanych wyników badań. Efektem realizacji jednego z projektów objętych kontrolą (projekt Wydziału Energetyki i Paliw AGH) było zgłoszenie wynalazku do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sposób oceny realizacji prac statutowych realizowanych na wydziałach AGH polegający na dokonywaniu odbiorów prac statutowych przez właściwe zespoły działające na podstawie pism okólnych Prorektora AGH do spraw nauki.

5. NIK pozytywnie ocenia działania Uczelni na rzecz komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych przez wydziały Uczelni. W AGH od 31 stycznia 2007 r. istnieje Centrum Transferu Technologii (*CTT AGH*). W badanym okresie CTT AGH zawarło łącznie 70 umów licencyjnych. Przychody AGH z tytułu udzielonych licencji wyniosły łącznie 2.045,1 tys. zł.

Działania prowadzone przez CTT AGH w zakresie współpracy z sektorem gospodarki były zgodne z obowiązującą w AGH *Strategią Rozwoju Uczelni 2008-2012*.

W latach 2009-2011 Uczelnia uzyskiwała znaczne przychody z tytułu wdrożeń wyników badań naukowych i prac rozwojowych, które wyniosły: w 2009 r. – 7.776,9 tys. zł (100%), w 2010 r. – 38.724 tys. zł (498%), a w 2011 r. – 36.688 tys. zł (472%). Z danych przedłożonych przez Uczelnię wynika, że jako wdrożenia zostały potraktowane również umowy na wykonanie prac B+R zawarte przez AGH, których wyniki zostały wykorzystane przez zleceniobiorcę.

Przyczyną prawie pięciokrotnego zwiększenia przychodów z działalności wdrożeniowej w latach 2010 i 2011 było m.in.: zaangażowanie pracowników naukowych w projekty badawczo-wdrożeniowe finansowane z funduszy strukturalnych oraz programów NCBiR, w których wdrożenie rezultatów badań jest jednym z kluczowych parametrów, a także znaczne zwiększenie od 2010 r. liczby wniosków

o udzielenie praw wyłącznych wynoszące odpowiednio: 69 w 2009 r. (100%), 130 w 2010 r. (188,4%) oraz 129 (187%) w 2011 r.

Stwierdzona nieprawidłowość polega na wydatkowaniu przez Wydział Energetyki i Paliw AGH środków otrzymanych na dofinansowanie podstawowej działalności statutowej z naruszeniem terminów określonych w przepisach o finansowaniu nauki.

W dniu 10 grudnia 2007 r. na podstawie decyzji nr 112/18/E-356/S/2007 Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Minister) zwiększył wysokość środków przyznanych Wydziałowi Paliw i Energii AGH (WPIE AGH, Wydział) na dofinansowanie podstawowej działalności statutowej w 2007 r. o kwotę 450 tys. zł (tj. do łącznej kwoty 937 tys. zł) z przeznaczeniem na finansowanie zakupu aparatury naukowo-badawczej niezbędnej do realizacji statutowych zadań badawczych. W ww. decyzji określono rodzaj aparatury naukowo-badawczej, która mogła zostać sfinansowana w ramach przyznanej dotacji. Kwota 450 tys. zł została przekazana Uczelni przez Ministra w dniu 24 grudnia 2007 r. w ramach łącznej kwoty 2.848,4 tys. zł przeznaczonej na zwiększenie dotacji statutowej jednostkom naukowym AGH w 2007 r.

W 2009 r. AGH dokonała zapłaty kwoty 437.858 zł ze środków przyznanych na podstawie decyzji Ministra z dnia 10 grudnia 2007 r. (tj. w ramach kwoty 450 tys. zł) za zadania zrealizowane w 2009 r. Było to niezgodne z art. 11 ust. 6 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2008 r. Nr 169, poz. 1049), w związku z art. 144 ust. 4 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, ze zm.). W 2008 r. ze środków przekazanych na podstawie ww. decyzji pokryto koszty zakupu dwóch zestawów komputerowych na kwotę 7.221,60 zł, a pozostała część dotacji w wysokości 4.920,40 zł została w dniu 5 lutego 2010 r. zwrócona przez AGH do MNiSW wraz z odsetkami naliczonymi od dnia 16 lutego 2009 r. do dnia 5 lutego 2010 r.

Stosownie do art. 11 ust. 6 powołanej wyżej ustawy o zasadach finansowania nauki środki dotacji przyznane na podstawie decyzji Ministra z dnia 10 grudnia 2007 r. mogły pozostać w dyspozycji Wydziału Uczelni do końca 2008 r. z przeznaczeniem na cel określony w ww. decyzji. Zgodnie z art. 144 ust. 4 powołanej ustawy o finansach publicznych z 2005 r. wykorzystanie dotacji następuje w szczególności przez zapłatę za zrealizowane zadania, na które dotacja była udzielona, albo w przypadku gdy przepisy odrębne stanowią o sposobie udzielania i rozliczania dotacji, wykorzystanie następuje przez realizację celów wskazanych w tych przepisach. Oznacza to, że niewykorzystane w 2008 r. środki przyznane na podstawie decyzji Ministra z dnia 10 grudnia 2007 r. winny zostać zwrócone przez AGH do dnia 15 lutego 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje do wiadomości, że zakup aparatu do precyzyjnych pomiarów sorpcji fizycznej i chemisorpcji z przystawką do sorpcji par i spektrometrem masowym, za który zapłacono w dniu 2 kwietnia 2009 r., miał bardzo duże znaczenie dla działalności naukowej WPIE AGH, a Wydział ten miał mniej niż rok kalendarzowy na realizację ww. zakupu.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na dokonanie przez AGH odbioru od zewnętrznej firmy audytorskiej czterech sprawozdań z audytów zewnętrznych jednostek naukowych Uczelni (tj. Wydziału Odlewnictwa, Wydziału Wiertnictwa, Nafty i Gazu, Wydziału Energetyki i Paliw oraz Wydziału Metali Nieżelaznych), które nie zawierały wszystkich elementów określonych w przepisach prawa. Przyjęte przez Uczelnię (w dniu 15 czerwca 2011 r.) sprawozdania z czterech audytów ww. jednostek nie zawierały wyników badania dotyczących sporządzania ankiet audytowanych jednostek naukowych oraz realizacji wniosków z wcześniejszych audytów i kontroli. Należy zaznaczyć, że sprawozdanie z audytu wewnętrznego (nr 2/2009 – *Ocena systemu kontroli wewnętrznej w zakresie prawidłowości wykorzystania dotacji na działalność statutową*) z dnia 19 października 2009 r. zawierało stosowne rekomendacje w ww. zakresie. Zgodnie z § 10 pkt 5 i 10 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 września 2007 r. w sprawie sposobu i trybu przeprowadzania audytu zewnętrznego wydatkowania środków finansowych na naukę (Dz. U. Nr 170, poz. 1197) audyt jednostki obejmuje sprawdzenie jednego roku, z okresu 3 lat poprzedzających rok przeprowadzania audytu, wybranego na podstawie przeprowadzonej analizy ryzyka, w tym ankiety jednostki naukowej i realizacji wniosków z wcześniejszych kontroli i audytów, a stosownie do § 13 pkt 14 ww. rozporządzenia, sprawozdanie z audytu zawiera zaprezentowanie wyników badania.

Ponadto uwaga NIK dotyczy niedokonywania przez AGH wyceny komercjalizowanych praw do patentów i wynalazków. Kontrolą objęto cztery (tj. 5,7%) z 70 zawartych przez CTT AGH umów licencyjnych w latach 2009-2011. W przypadku czterech objętych kontrolą NIK umów AGH nie dokonała uprzednio wyceny prawa będącego przedmiotem umowy. Dokonanie wyceny wynalazku pn. Staliwo ferrytyczno-austeniczne przez jego nabywcę doprowadziło do aneksowania umowy z dnia 2 kwietnia 2009 r. i obniżenia kwoty otrzymanej przez AGH z 120 tys. zł do 60 tys. zł. Zdaniem NIK, niedokonywanie przez AGH wycen komercjalizowanych praw do patentów i wynalazków może osłabiać pozycję negocjacyjną AGH wobec potencjalnych licencjodawców.

* * *

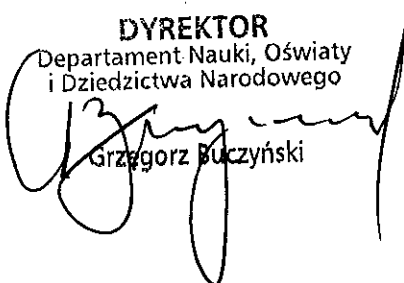
Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zapewnienie skutecznego nadzoru nad wykorzystaniem przez jednostki naukowe Uczelni dotacji na podstawą działalność statutową,
- 2) egzekwowanie od audytorów zewnętrznych wykonywania sprawozdań z audytu zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa,
- 3) rozważenie dokonywania wycen komercjalizowanych praw do patentów i wynalazków.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, uprzejmie proszę Pana Rektora o przedstawienie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Rektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.

DYREKTOR
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Grzegorz Buczyński

